

Matoušovská infekce a vyloučení

Během své šestitýdenní poušti izolace Ježíš čerpal životní sílu z *každého slova, které vychází z Božích úst* (Mt 4, 4) a sytil se tím, co mu *andělé* přinášeli (4, 11). Není nutné si představovat zářící postavičky s křídly. Vždyť zejména ve vyhraněných životních situacích platí: *Mějte se navzájem trvale rádi jako bratři. Nezapomínejte na pobostinnost, protože tak přijali někteří ve svém domě anděly, aniž to tušili.* (Žid 13, 1–2).

Po tzv. horském kázání (kap. 5–7) Ježíš sestupuje z hory a fyzicky se setkává s vysoce infekčním člověkem. Nazaretský Učitel k němu *vztahuje ruku a dotýká se ho* (srov. 8, 2–3). Flagrantně se tak vystavuje nákaze. V očích přítomných zástupů se sám stává infekčním člověkem, který nesmí chodit do měst a vesnic (srov. Lv 13). On však vstupuje do Kafarna. Pro čtenáře, znalé židovských hygienických předpisů, je to šokující příběh.

V následujících verších se Ježíš osobně setkává s těmi, kteří pro svoji společenskou nebo zdravotní „nakažlivost“ byli vyloučeni z účasti na synagogálních bohoslužbách – voják, nemocná žena, lidé posedlí démony (Mt 8, 5–17).

Pouhá představa setkání s tlejícím lidským tělem lidem obrací žaludek. Odpudivá fantazie, která ztělesňuje absolutní protiklad životu. Evangelista Matouš s tím mistrně pracuje a literárně stupňuje nechuť svých posluchačů: dva lidé – „démony ovládaní“ „uctívači cizích božstev“ – žijí „v hrobních slujích“. O rituální nečistotě vepřů ani nemluvě... Čtyři stupně dokonalé izolace od srdce Izraele. Na místě, které tvoří absolutní protiklad Chrámu a bohoslužebné čistotě věřících, zaznívají tváří v tvář Ježíšovi slova *Boží Syn* (8, 28–34).

Po svém návratu do Galileje se Ježíš setkává s ochrnutým člověkem – s člověkem neschopným se účastnit synagogálních bohoslužeb a společného naslouchání Tóře. V příběhu odpovídá na Ježíšova „božská“ slova o odpouštění hříchů a společně s ostatními velebí Boha (9, 1–8).

Hřích je v Písmu často líčen jako šířící se nemoc. Zkušený hříšník je tak zdrojem nákazy pro celé shromáždění věřících. Ježíšovo stolování uprostřed této „ztělesněné infekce hříchu“ budilo nebyvalé pohoršení a obavy o šíření nákazy (9, 9–13).

Matouš stupňuje zděšení svých spořádaných a zdravých návyků znalých posluchačů: za Ježíšem přichází představený synagogy. Člověk vzdělaný, společensky postavený, znalý moudrosti Tóry:

Jestliže někdo přijde do kontaktu s tělem zemřelého člověka, nesmí se jako nečistý celý týden účastnit žádného obřadu ani bohoslužby. Takový člověk, který se poskvrnil kontaktem s mrtvým tělem a nevykonal předepsaný obřad s očistnou vodou, jako nečistý znesvěcuje Svatyni a musí být vypovězen z izraelského národa. (Nm 19, 11.13)

Představený synagogy přichází k Ježíšovi: „Právě mi umřela dcera. *Ale pojd' a vlož na ni ruce!*“ (Mt 9, 18). Jaká do nebe volající drzost! Žádá ho, ať se stane nečistým, mrtvým před Bohem! Žádá mnoho, ale stále je to „žádost“. Žena, kterou krvácení už dvanáct let izolovalo od rodiny, přátel i bohoslužeb, jedná radikálněji a na vlastní pěst. Už nemohla snést, že před Bohem i před lidmi je považována za „živou mrtvou“ (srov. předpisy Lv 15, 19–27). Ježíše se na nic neptá a břemeno rituální nečistoty na něj uvaluje přímo (Mt 9, 20). Drzost, který nezná mezí! Smrt, nečistota, nucená izolace od společenství Izraele, tím vším je přeplněn tento stručný příběh. Ač Ježíšova snaha tomu vzdorovat působila naivně a vzbuzovala posměch (9, 24), nakonec se zpráva o jeho životodárném postoji *roznesla po celé té krajině* (9, 26).

Když Ježíš rozesílá apoštoly do okolních měst a vesnic, stále jim ještě připomíná nutnou izolaci lidí bez čisté víry Izraele: *Mezi pohany nechodte a do žádného samařského města nevcházejte* (10, 5). Mezi Izraelity mají jeho blízcí uzdravovat nemocné, *probouzet k životu mrtvé a očišťovat malomocné* (10, 8). Kéž i Ježíšovi učedníci mají odvahu čelit vyloučení, izolaci a náboženské karanténě. *A nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo – duši zabít nemohou* (10, 28).

Jan Křtitel, už dávno zavřený ve věznění, se z doslechu dozvěděl o Ježíšově jednání. Cítil se zmatený. On sám se snažil žít jako asketa v přísné poslušnosti vůči předpisům Zákona o svatosti člověka, ale Ježíš jakoby schválně žil v kulturní nečistotě. Poskvrňoval se s hříšníky, dotýkal se malomocných i mrtvých lidských těl. Města i obce ho odmítaly podle předpisů Zákona. Kde je ta krása a čistota Božího Svatého? Kde je ta jeho příkladnost? Ježíš svému Předchůdci odpovídá způsobem, který mnozí odmítali. „Nedívej se na mě, ale na to, co se děje ve světě!“ *A blahoslavený, kdo se nade mnou nepoborší.* (11, 2–6).

Skutečnou izolaci a omezování lidského života však nemají na svědomí předpisy Zákona, ale lidská zahořklost (12, 22–24), rouhání se proti Duchu (12, 31) **!** a vyprázdněná náboženská slova (12, 33–37). Ty člověka poskvrňují. Těmi se člověk stává před Bohem nečistým a je odmítán i zdravými lidmi.

Mnoho proroků a spravedlivých toužilo vidět, co vidíte vy, ale neviděli, a slyšet, co slyšíte vy, ale neslyšeli. (13, 17)

S některými znalci Zákona se Ježíš dostal do sporu ohledně nábožensko-hygienních předpisů Zákona. Aniž by se vymezoval vůči pravidelnému mytí rukou, o rituální čistotě veřejně prohlašuje: *Člověka neposkvrňuje to, co [ulpívá na rucech a] vchází do úst, ale co z úst vychází, to člověka poskvrňuje.* (15, 10). Lidský organizmus se z kontaktu s nezdravou věcí dokáže (více méně sám) otřepat a uzdravit se. Srdce člověka, přehlušené špatnými myšlenkami, lživými svědectvími a urážkami, se však stává toxickým samo sobě i druhým lidem (15, 12–20). *Vždyť co prospěje člověku, když získá celý svět, ale ztratí svou duši?* (16, 26).

Krátce před tím než Ježíš vstoupí do svátečně naladěného Jeruzaléma, potkává za Jerichem dva slepce. Jsou mimo město, mimo kontakt s lidmi. Lidé v jejich životech jsou pouhými hlasy. Žijí na dohled slavnému Jeruzalému a kráse Chrámu, ale pro ně to nemá významu. Ježíš se s nimi setkává, uzdravuje jejich slepotu a oni *jdou za ním.* (20, 34). On sice naposled, oni však poprvé ve svém životě poznají slávu města a jeho barvy, které jim byly životní situací odepírány.

Do města přichází Galilejští s několikadenním předstihem. Přes den se zdržují v Chrámě a navečer chodí do nedaleké Betánie, kde mají zařízený nocleh. Na chrámových nádvořích se setkávají s dalšími poutníky, ale evangelista Matouš věnuje mnohem více pozornosti Ježíšovým konfrontacím s místními učenici (21, 23 – 23, 39). Zpočátku se jedná o akademické otázky a racionální odpovědi. Postupem času se však na povrch dostávají emoce, spousta emocí. O způsobu vyučování a vedení národa ze strany učitelů Zákona a farizejů si Ježíš myslí jen to nejhorší. *Jste jako obílené broby!* (23, 27). Jejich neschopnost interpretovat moudrost Písma ve světle spravedlnosti, milosrdenství a věrnosti (23, 23) Ježíš přirovnává k hnilobným procesům tlejících mrtvol. Kdokoli se nachází v jejich blízkosti je zasažen odpudivým zápachem a ten zápach a nebezpečí nákazy je vysoké. Neschopnost vyčíst z Písma moudrost spravedlnosti, milosrdenství a věrnosti, deformuje způsob života celé společnosti a v Ježíšových slovech je připodobněna k infekční nákaze, která zamořuje okolí, izoluje lidi a brání jim se svobodně nadechnout (23, 27–28)!

V Betánii Ježíš zůstává v domě u *Šimona [bývalého] Malomocného* (26, 6). S jakou obezřetností museli místní lidé chodit kolem jeho domu. Vždyť z malomocnosti se jen tak někdo neuzdraví. Sousedy to nemohlo nechat chladné. Uzdravil se úplně? Není to jen „ticho před bouří“? Šimon v Betánii asi nebyl nejoblíbenějším hostem, ani hostitelem. Přesto Ježíš u něj – ve velmi příjemné náladě a atmosféře – tráví večer... (26, 7).

Pár dní na to začínaly svátky (26, 17). Ježíš se svými přáteli zasedá ke sváteční večeři, která má několik trapných momentů, ale jen málokdo je postřehne (26, 25). Při večerní procházce do Getseman proběhne Ježíšovo zatčení a pak následuje jeden výslech za druhým. Druhý den je Ježíš ukřižován (27, 35). Trvalo to jen pár hodin (27, 45) než *vykřikl mocným hlasem a skončil* (27, 50).

Mrtvola, visící na dřevě, je ztělesněním Boží kletby (Dt 21, 21–23). Může být něco odpudivějšího? *Hroby se otevřely a mnoho těl zesnulých svatých z nich povstalo... Vysli z hrobů, vešli do Svatého města a ukázali se mnoha lidem.* (Mt 27, 52–53). Z toho mrazí! Tady už ani nelze hovořit o rozdílu mezi požehnáním a kletbou, rituální čistotou a poskvrněností. Veškeré hranice, obranné valy zbožnosti a náboženských rituálů padly. Svaté město je v intencích Zákona zaplaveno mrtvolným odérem. Chrám pozbyl svoji svatost a čistotu.

Třetí den od těchto událostí vychází na obloze slunce. Ostatně jako každý den. První záblesky provázejí tři Marie, aby stihly balzamovat Ježíšovo tělo. Nechat to na další den, bylo by už pozdě (srov. Oz 6, 2). Nevadí jim, že se poskvrní až se ho budou dotýkat. Ježíšovo tělo však nenacházejí (Mt 28, 6).

Z hrobu, izolace, odloučení, opuštěnosti, prázdnoty, povstává nový život. Velikonoce. Křesťan. Křesťanský způsob života. Někteří z Kristových učedníků o tom sice stále pochybují (28, 17), ale i jim jsou určena slova: *Já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa!* (28, 20).

Poučení? Určitě je vhodné si pročíst Matoušovo evangelium od začátku do konce, a pak se zase v četbě vrátit na začátek. Téma odloučenosti a izolace je v evangelním příběhu všudypřítomné. Mojžíšův Zákon se pro mnohé dcery a syny Izraele stal překážkou, aby mohli svobodně a ve společenství velebit Hospodina. Nábožensko-hygienické předpisy se snadno staly prostředkem šikany duchovního života. Ježíš opakovaně tato nařízení veřejně porušuje a vědomě tak vyvolává pohoršení věřících. Vzbuzuje úžas. Osobním setkáním se sám neposkvrňuje. „Nákaza“ funguje obráceně. Šíří spásu a svatost. Hřích a prostoduché lpění na náboženských zvycích nazaretský rabbi přirovnává k infekčním nemocem. Ve výsledku zraňují lidská srdce a brání člověku, aby si před Bohem uchoval „zdravý“ život. Kdykoli Ježíš přichází a dotýká se malomocného nebo mrtvého těla, Matouš bourá hranice života a smrti. Ukazuje tím na Ježíšovu výlučnost. *A díky jemu mohou všichni lidé bez rozdílu dostat stejné požehnání jako Abraham a všichni mohou natáhnout ruku víry po slíbeném Božím Duchu* (Gal 3, 14).